

VISOŠKA KRONIKA

OBNOVA:

1. Poglavlje

Zgodbo pripoveduje Izidor, rojen leta 1664 na Visokem, kot sin Polikarpa ter Barbare Khallan. Ob krstu je Izidor imel 8 botrov, 4 ženske ter 4 moške, ker sta se dva izmed njih na krstni pojedini stepla so že takrat govorili, da bo njegovo življenje nesrečno. Izidor je prav tako imel 5 let mlajšega brata Jurija. Čeprav so imeli pri hiši kar precej denarja, ni bilo nikoli miru, saj je bil Polikarp brezsrčen gospodar, ki je celo družino ter delavce pri hiši pretepal in veliko je kričal.

Ko je bil Izidor star 12 let je z materjo prvič šel v Škofjo Loko, kjer je na sejmu videl samokres, ki si ga je zelo želel. Vendar mati mu ga ni kupila, saj je bil precej drag. Ko sta se vračala domov sta že od daleč slišala očeta, ki je bil na polju kričati. Zato sta hitro odšla v hišo, da ju oče ne bi videl. Izidor pa je videl, da so vrata v klet, kjer je spal oče odprta, čeprav nikoli niso bila. Ker ga je zanimalo kaj je noter je vstopil. Našel je veliko skrinjo, ki pa je ni mogel odpreti, na tleh pa je našel tudi cekin s katerim bi si lahko kupil samokres. Ker ni bil pozoren, ni opazil da je vstopil tudi oče, ki pa je bil zelo jezen ko je videl da mu je Izidor želel krasti. V jezi je Izidorja odvelkel v hišo ter mu s sekirico odsekal pol prsta. Polikarpa je uspel ustaviti le hlapec Lukež, s katerim sta bila nekoč skupaj v vojski. Izidor je bil več tednov bolan ter v nezavesti. Nekega dne ko se je prebudil je bila ob njem mati, ki jo je prosil naj pokliče očeta. Mati, ki pa je bila še vedno zelo jezna na Polikarpa mu je rekla naj ne omenja tega luterana. Izidorja je to pretreslo, saj ni vedel da je oče luteran in ne katoličan, če bi se to izvedelo bi očeta za vedno pregnali iz teh krajev. Nekega dne je k Izidorju vseeno pristopil Polikarp, ki mu je bilo žal za to kar je storil. Izidorju je prinesel tudi samokres, ki si ga je želel.

2. Poglavlje

Kmalu ko je Izidor ozdravel ga je oče poslal v Škofjo Loko, da se je učil za kovača, saj ni prenesel pogleda na odsekan prst. Tako se je 3 leta učil za kovača pri mojstru Langerholcu, medtem časom pa ni niti enkrat šel domov. Niti takrat ko mu je umrla mati. Izidorju je bil zelo všeč tudi Škofjeloški grad, vendar tja ni smel nihče. Nekega dne pa je moral tja odnesti novo kladivo. Sprejel ga je ječar Mihol ter mu rekel tudi, da če želi mu lahko malo razkaže tudi grad saj grajskega glavarja ni bilo. Tako mu je Mihol razkazal grajske sobane ter pa tudi ječe ter naprave za mučenje, le te Izidorju niso bile všeč, zato mu grad tudi ni ostal v dobrem spominu. Med bivanjem v Loki se je naučil tudi pisati. Ko se je vrnil na Visoko se je bolj posvetil poljedelstvu kot pa kovaštvu. Med tem časom pa se je njegov brat Jurij šolal pri jezuitih, ki pa so ga poslali nazaj zaradi slabega vedenja.

3. Poglavlje

Ko je bil Izidor star 26 let ga je oče poklical k sebi in mu rekel, da je že precej star, zato bi bilo dobro da se Izidor oženi in tako bi mu Polikarp tudi prepustil obe kmetiji na Visokem. Polikarp mu prav tako pove, da se je z Jeremijo Wulfingom (Barbarinim bratom) že zmenil in da bo se ženil z njegovo hčerko Margareto torej svojo sestrično. Edino kar je še potrebno storiti je, da gre Izidor k njim ter Margareto tudi zasnubi. Tako sta se Izidor in hlapec Lukež odpravila na pot v Davče. Kmalu pa srečata župnika, ki jima pove da oče še ni plačal prispevkov za cerkev ter tudi da več ne bodo sprejemali očetovih ponarejenih spovednih listkov, ko Izidor to izve ga je zelo sram. Kmalu na poti srečata tudi cigana Dušana kateremu preženta njegov ulov, zato ni vesel ko ju vidi, vpraša ju tudi če ima oče Polikarp še stalno tisto skrinjo in naj jo kar skrbno hrani. Zaradi tega sta v skrbeh saj ni dobro da vsi vedo o očetovi skrinji. Kmalu prispeta do vodnjaka kjer srečata ciganke ter staro Pasaverico, Lukež jo povpraša kako gre trgovanje, le ta pa mu pove da so slabi časi, da zasluži komaj dovolj za kruh. Ciganke jima tudi napovedujejo prihodnost in povejo jima da je njuna pot brez smisla.

4. Poglavlje

Kmalu sta prispela do Wulfingove domačije in sprva sta mislila da ni nikogar doma, ko sta pa prišla v hišo sta tam srečala staro mati, Izidor je tako prvič videl svojo babico. Povedala sta ji, da sta z Visokega, od Barbare. Stara mati pa jima je rekla da odkar je njena hči postala katoličanka za njo več ne obstaja in ko je Izidor povedal da je tudi on katoličan, mu je rekla da potem takem tudi on zanjo ne obstaja. Izidor je potem odšel za hišo kjer je srečal Margareto, en drugemu sta si bila takoj všeč. Margareta mu je povedala, da življenje pri njih ni lahko in da bi raje živela kje drugje. V hišo je prišel tudi gospodar Jeremija, ki je bil Izidorja vesel, vendar sta kmalu za njim pridivila tudi sinova Marks in Othinrih, ki sta kričala na očeta zakaj hoče Margareto oddati katoličanu.

Naslednje jutro je Izidor prvi vstal in živini naložil sena, čez dan pa so imeli žetev in Jeremija je Izidorja povpraševal kakšna je njihova kmetija. Z Izidorjevimi odgovori je bil zadovoljen. Po večerji je Izidor še sam povedal iz kakšnega razloga prihajata, Jeremija mu je odgovoril da je dober delavec ter da mu odda njegovo hčerko Margareto z doto 200 cekinov ter 100 kron in da se bodo na dan sv. Ahaca z očetom Polikarpom srečali v Škofji Loki in tudi uradno podpisali poroko. Takrat pa sta znova zbesnela sinova in tulila na očeta glede višine dote, ter da njiju ne bo ostalo več nič. Jeremiji je končno prekipelo, da je pretepel svoja sinova.

Izidor ter Lukež sta se s tako novico vračala na Visoko vendar sta jima pot prekrizala sinova, ki sta ju zmerjala in izzivala. Izidor je hotel samo naprej, Lukež pa je kljub svojim letom rekel Izidorju da tega ne moreta požreti. Preden so si skočili v lase je prihitela Margareta, ki je odgnala brata ter pospremila Izidorja in Lukeža.

5. Poglavlje

Ko sta se vrnila na domačijo, sta Polikarpu sporočila ponudbo. Ta je bil vesel tako dobre ponudbe, vendar ga je ob tem zelo skrbelo tudi ciganovo zanimanje za njegovo skrinjo. Tako so v naslednjih dneh dodatno utrdili

hišo ter spali so tudi s puškami ob sebi. In res so nekega večera začeli tujci hoditi okrog hiše in začeli razbijat po vratih, češ naj jim Polikarp preda skrinjo. V streljanju na tujce so enega izmed njih zadeli in le-ti so zaželi bežati, vendar je eden izmed njih s puščico zadel tudi Lukeža. Lukež se je z Polikarpom spomnil še na njune skupne dni kot vojaka ter mu dal nekaj nasvetov za kmetijo, potem pa je umrl.

Čez nekaj dni, ko so bili vsi še v žalovanju za Lukežem, se je na pragu pojavila stara Pasaverica, ki je prosila prenočišča. Polikarp jo je pustil v hišo. Prosila je naj Polikarp posluša njeno zgodbo, Izidor pa zapisuje. Povedala je naj vso njeno premoženje pošljejo njeni vnukinji Agati v Nemčijo. Polikarpa njena zgodba ni preveč zanimala in jo je vprašal zakaj je sploh odšla od doma ter trgovala. Povedala mu je, da je živela dobro življenje dokler je imela moža, ko pa so ga po vojni našli mrtvega je morala začeti trgovati, kmalu ji je zaradi kuge umrl tudi sin in njegova žena, tako ji je ostala samo Agata. Znova je klicala prekletstvo na morilca svojega moža. Povedala je tudi da je njen domači kraj vasica Eyrishouen, takrat je Polikarpa kar streslo, povedala je še da je njeno pravo ime Marija, Marija Schwarzkobler in da je bil njen mož Jošt Schwarzkobler, ko je Polikarp to slišal se mu je kar zavrnelo in je padel v nezavest.

6. Poglavlje

Naslednje jutro so našli Marijo Schwarzkoblerico mrtvo. Oče Polikarp pa je zbolel. Ko je prišel dan sv. Ahaca, ko naj bi šli podpisat poroko v mesto, je Polikarp rekel Izidorju naj gre v Škofjo Loko in sporoči Jeremiji, da je ponudba premajhna, da ta sicer nebo vesel, vendar, da se ne moreta poročiti. Rekel mu je tudi naj poišče Valentina Trubarja ter mu reče, da ga oče potrebuje. V mestu so prodajalci nezadovoljni, saj se je razglasilo, da nihče ne sme prodajati dokler se ne proda vsa grajska zaloga in to po višji ceni.

V gostilni se je Izidor srečal z Jeremijo, ki je takoj opazil da očeta ni poleg in bil je nezadovoljen. Izidor jim je sporočil, da so se zgodile nepričakovane stvari in da je poroka odpovedana. Jeremija je bil zaradi takšnega odgovora zelo jezen. Vendar sta še pred njim odgovorila njegova sinova, ki sta začela tolčiti po mizi in preklinjati. Izidor je poskušal pobegniti, vendar sta ga sinova dohitela ter začela pretepati. Kar naenkrat pa se je pred njimi prikazal grajski glavar, pred katerim sta sinova takoj pokleknili, Izidor pa ni hotel, to je glavarja razjezilo in je dal Izidorja vkleniti na trg za dve uri. Na trgu ga je bilo sram, saj je mislil da bo njihovo kmetijo pripeljal na slab glas. Ko se je njegova kazen končala je odhitel nazaj proti domačiji. Tam je videl da je Valentin Trubar luteranski duhovnik in je prišel skesat Polikarpa. Ob istem času pa je na domačijo prispel tudi katoličanski duhovnik, ki je slišal da je oče bolan in ga je prišel pogledat. Brez vprašanj je vstopil v sobo in tam videl očeta ter luteranskega duhovnika. Nad tem je bil zgrožen in to je nameraval povedati v župniji. Izidor ga je prepričal, da je to zamolčal šele ko je obljubil, da bo plačal za novo podobo v cerkvi.

7. Poglavlje

Naslednje jutro je bil Polikarp mirnejši in je prosil Izidorja naj ga poslušā. Povedal mu je kako se je še kot mlad fant pridružil vojski ter se bojeval v tridesetletni vojni. Govori o tem kako je v vojski spoznal Lukeža in kako so skupaj tolkli nasprotnike, ter kako sta si stalno povečevala svoje bogastvo. Kmalu se jima je pridružil tudi Jošt Schwarzkobler in tako so plen sedaj delili na tri dele. Ko je bilo vojne konec, je bil Lukež v vojaški bolnici saj je bil poškodovan in tako sta se Polikarp in Jošt sama odpravila na pot z vsem plenom. Ko sta prispela do točke kjer bi šla vsak svojo pot, sta se ustavila, da bi delila plen. Polikarp je rekel da gre plen na tri dele ter da on nese tudi Lukežev del, vendar Jošt se s tem ni strinjal, saj je mislim da bo Polikarp ta del obdržal zase. Polikarp je tako Jošta do smrti zabodel ter odnesel vso bogastvo, kasneje pa tudi Lukežu zamolčal njegov del. Z tem denarjem si je kupil dve kmetiji na Visokem, denarja pa mu je še ostalo. Polikarp je Izidorju rekel da je njegova želja, da Izidor pripelje Agato Schwarzkoblerico na Visoko ter jo poroči in tako odplača njegov dolg. Polikarp je tako dal zapisati oporoko kjer je vso imetje zapustil Izidorju. Polikarp je kmalu, na pepelnično sredo, umrl, pokopali pa so ga na luteranskem pokopališču. Naj bi bil zadnji luteran v dolini.

8. Poglavje

Tako je Izidor postal gospodar na Visokem. Kmalu se je tudi odpravil na pot v Nemčijo, šel je po Agato. V tem času je gospodarjenje kmetije prepustil sosedu Debelaku. Preden je odšel na pot je še prenočil v Škofji Loki, tam se je predstavil kot nov gospodar na Visokem in spoznal je visoko mestno družbo. Le-ti so si izmenjevali razne novice. Ko se je Izidor sprl z mestnim zlatarjem, je visoka družba odšla. Izidor se je lastniku opravičil ter odšel na pot proti Passavu v Nemčiji. Ko je prispel, je Agati sporočil, da je njena stara mati umrla, povedal pa ji je tudi naj pride z njim stanovati na Visoko. Te ponudbe je bila vesela in se je strinjala.

9. Poglavje

Agata se je kaj kmalu privadila na življenje na Visokem. Prav tako pa so jo dobro sprejeli tudi domačini, saj je bila pridna delavka ter prijazna. Ker je bila tudi zelo verna, jo je pohvalil tudi gospod Župnik. Izidor je bil vesel, da je Agata prišla k hiši saj je tako prinesla nekaj veselja. Nekega dne so Agata, Jurij ter Izidor odšli na ples. Izidor je bolj sedel pri mizi ter govoril z drugimi gospodarji, medtem pa sta Jurij in Agata ves čas plesala. Ko sta se tudi onadva vrnila k mizi pa je prišla tudi Ana Renata, ki je zaplesala z Jurijem in plesala sta celo noč. Zaradi tega je bila Agata ljubosumna in Izidorja je prosila, da odideta domov. Med potjo nazaj je Izidor zasnubil Agato, vendar mu je odgovorila, da se ne moreta poročiti, zato sta na to pozabila. Od plesa Agata in Jurij nista več govorila.

10. Poglavje

Nekega večera se jim je pri vhodu pojavil moški, ki je prosil, če je lahko hlapec pri hiši. Izidor ga je takoj spoznal, to je bil Marks Wulfing, povedal je

da se je sprl z očetom ter bratom. Izidor ga je sprejel v hišo. Z Marksom so bili vsi zadovoljni saj je bil dober in priden delavec. Nekega dne je ponj prišla sestra Margareta, vendar ga ni našla. Z Izidorjem sta rekla nekaj besed in povedala mu je da ga bo vedno čakala in prepričana je bila da bo jo Izidor nekega dne vseeno prišel iskat.

Pozimi so se pričele preje in oni so hodili k sosеду Debelaku. Ko se je preja zaključevala se je priredil ples. Marks je za ples pripravil vina in zato je lahko tudi izbral katerokoli deklico za en ples. Izbral je Agato, ker pa je preveč popil in je bil vsiljiv, ga je Agata udarila in odšla. Na tla so ga zbili tudi ostali moški in Izidor in sosed Debelak sta jih komaj pregnala da ga niso ubili. Zatem je Marks zginil in na kmetiji ga niso več videli.

Nekega dne je prišel na Visoko ječar Mihol z vojaki in vklenil je Agato ter rekel da jo želijo videti na gradu.

11. Poglavje

Izidor je izvedel , da je Agata obsojena čarovništva ter da jo je obtožil Marks Wulfing, zaradi tega je bil popolnoma iz sebe. Povedali so mu tudi, da ga gospod škof želi videti, da se pogovorita kako bo z Agato. Tako je Izidor nekega dne res odšel na grad. Tam je srečal samega škofa Janeza Frančiška. Škof ga je vprašal če verjame v čarovnice in odgovoril je da verjame. Škof pa mu je odgovoril da on ne verjame. Vendar, da samo iz zgleda ne more Agate kar tako spustiti, zato bodo naredili preizkus z vodo in če Agata pride na kakršenkoli način živa iz vode, ni kriva. Izidor škofovega namiga ni razumel in je odšel.

12. Poglavje

Prišel je dan sodbe. Izidor in Jurij sta odšla na kraj sodbe. Tam je bilo ogromno ljudi. Ko so Agato pripeljali z vozičkom, je Izidorja najbolj skrbelo da bo to nad hišo to prineslo sramoto. Jurij pa je Agati takoj pomagal z vozička ter na stol. Bila je popolnoma izčrpana. Sodniki so bili visoka družba iz Loke in so Agato takoj zmerjali z čarovnico. Medtem pa je bilo ljudstvo predvsem ženske na strani Agate. Kot priče so izpraševali Jurija, Izidorja ter nazadnje še Marksa Wulfinga, ki je zelo nazorno povedal da je videl Agato leteti na prašiču ter da mu je naredila rano iz katere je potegnil kremen ter igle, to je oddal tudi kot dokaz. Razglasilo se je da bo naslednji dan poizkus z vodo, ki bo dokončni dokaz. Marksa Wulfinga so še tisti večer preteple ženske, da ga nihče več ni videl.

13. Poglavje

Naslednje jutro je bil čas za preizkus vodo. Prisoten je bil tudi sam škof. Ko se je še zmolilo za Agato, se je pričelo. Ko je prišla do pasu v vodo so ženske začele vzklikati naj se obrne, saj je že v vodi. V tistem trenutku pa jo je zagrabil tok in jo odnesel v globoko vodo, ker je bila popolnoma brez moči so vsi mislili da bo utonila. V tistem trenutku pa se je v vodo pognal Jurij ter hitro prišel do nje ter jo rešil. Ko je bila Agata na suhem, so rekli da

je prišla še ena priča, bila je Margareta Wulfing, ki je povedala da je njen brat lažno pričal in da je Agata nedolžna. Tako je škof razglasil, da je Agata nedolžna.

Ko so potovali nazaj na Visoko, je Agata Izidorju očitala, da če bi bilo po njegovo bi bila zdaj mrtva ter je rekla da bi raje imela ob sebi Jurija. Tako sta se z Jurijem zamenjala in Izidor je spoznal da je izbrala Jurija in se zavedal da ji tega ne sme braniti.

14. Poglavlje

Po mesecu dni si Agata opomore. Izidor naznani, da gre v vojsko in da obe kmetiji prepušča njima z Jurijem. Doma na Visokem se medtem sporečejo z novim gospodarjem sosedom Debelakom in ta reče da je Agata lahko srečna da je niso zažgali v Škofji Loki, zaradi tega škof oznani da nihče ne sme govoriti preko Agate ter da bo tudi kaznovan.

Izidor preživi 11 let v vojski, preden ranjen pristane v vojaški bolnici. Tam na sosednji postelji znova vidi Marksa Wulfinga, ki prosi odpuščenja zato ker je krivo pričal. Izidor mu odpusti. Ko se vrne na Visoko, ni sposoben dela, zato mu pride Margareta služiti kot osebna pomočnica. Kmalu se poročita.

Zadnji odstavek napiše Izidorjev sin Georgius, ki pove da je Izidor umrl leta 1710 kmalu po njegovem rojstvu ter da sta zaradi kuge umrla tudi Jurij in njegova najstarejša hčerka. Tako ostaneta samo materi Agata in Margareta ter otroka Georgius in Suzana.